

NESPORNÁ ŘÍZENÍ

JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D.

(vzniklo podle materiálů Mgr. Hrdličky)

DIFERENCIACE CIVILNÍHO NALÉZACÍHO ŘÍZENÍ

- Řízení sporné
- Řízení nesporné
- Jaké jsou odlišnosti sporného a nesporného řízení?

UPLATNĚNÍ ZÁKLADNÍCH ZÁSAD

- Zásada dispoziční a projednací – sporné řízení
- Zásada oficiality a vyšetřovací – nesporné řízení

ÚČEL ŘÍZENÍ

- Sporné řízení – typicky řešení nějakého konfliktu mezi stranami
- Nesporné řízení – typicky úprava poměrů účastníků
  - V nesporném řízení nelze hovořit o stranách

PRÁVNÍ ÚPRAVA NESPORNÝCH ŘÍZENÍ

- Od 1.1.2014 - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

KONCEPČNÍ ZMĚNY – OSŘ A ZZŘS

- Dochází k vyčlenění nesporných řízení a některých dalších řízení do samostatného předpisu – ZZŘS
- Vztah ZZŘS a OSŘ – specialita a subsidiarita - § 1 odst. 2 ZZŘS
- § 1 odst. 3 ZZŘS – Nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného, použijí se ustanovení tohoto zákona vedle občanského soudního řádu

- Možný problém – není dostatečně řešen vztah ZZŘS, OSŘ a dalších předpisů – např. procesní část zákona o veřejných rejstřících - § 75 a násl. – „Řízení ve věcech veřejného rejstříku“
- § 120 zákona o veř. rejstřících - Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, použijí se na řízení o návrhu na zápis ustanovení zákona upravujícího občanské soudní řízení.

OBECNÉ OTÁZKY

- Je vhodný postup, kdy je pouze novelizován OSŘ a přijat nový ZZŘS?
- Je vhodné vyčlenit „zvláštní“ řízení do samostatného právního předpisu?
- Bylo vyčlenění „zvláštních“ řízení provedeno správně (tzn. – je nový ZZŘS dostatečně kvalitní?)
- Byl poskytnut dostatečný čas na přípravu změn v procesních předpisech?

§ 1 ZZŘS - OBECNĚ

- (1) Podle tohoto zákona projednávají a rozhodují soudy právní věci stanovené v tomto zákoně.
- (2) Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se občanský soudní řád.
- (3) Nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného, použijí se ustanovení tohoto zákona vedle občanského soudního řádu.

§ 2 ZZŘS – VÝČET VĚCÍ

- Tento zákon upravuje řízení
  - a) o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti,
  - b) ve věcech nezvěstnosti a smrti,
  - c) o přivolení k zásahu do integrity,
  - d) ve věcech přípustnosti převzetí nebo držení v ústavech,
  - e) o některých otázkách týkajících se právnických osob a svěřenského fondu,
  - f) o pozůstalosti,
  - g) o úschovách,
  - h) o umoření listin,
  - i) ve věcech kapitálového trhu,
  - j) o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže,
  - k) o nahrazení souhlasu zástupce samosprávné komory k seznámení se s obsahem listin,
  - l) o plnění povinností z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva,
  - m) ve věcech voleb zaměstnanců,
  - n) o soudním prodeji zástavy,
  - o) o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry,
  - p) ve věcech manželských a partnerských,
  - q) ve věci ochrany proti domácímu násilí,
  - r) o určení a popření rodičovství,
  - s) ve věcech osvojení,
  - t) ve věcech péče soudu o nezletilé,
  - u) v některých věcech výkonu rozhodnutí.

§ 3 ZZŘS – VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST

- (1) Pro řízení v prvním stupni jsou příslušné okresní soudy, nestanoví-li zákon jinak.
- (2) Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně
  - a) ve statusových věcech právnických osob, včetně jejich zrušení a likvidace, jmenování a odvolávání členů jejich orgánů nebo likvidátora, přeměn a otázek statusu veřejné prospěšnosti,
  - b) ve věcech opatrovnictví právnických osob,
  - c) o úschovách za účelem splnění dluhu poskytnout dorovnání protiplnění nebo náhradu škody více osobám na základě rozhodnutí soudu podle zákona o obchodních korporacích nebo zákona o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „povinná úschova“),
  - d) ve věcech kapitálového trhu,
  - e) o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže,
  - f) o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory nebo Komory daňových poradců k seznámení se s obsahem listin.

§ 4 ZZŘS – MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST

- (1) Pro řízení je příslušný obecný soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná, nestanoví-li tento zákon jinak.
- (2) Obecným soudem nezletilého účastníka, který není plně svéprávný (dále jen „nezletilý“), je soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.
- § 5 – přenesení příslušnosti
- Změní-li se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, ve věcech opatrovnických a v řízení o svéprávnosti okolnosti, podle nichž se posuzuje příslušnost, může příslušný soud přenést svoji příslušnost na jiný soud, je-li to v zájmu nezletilého, opatrovance nebo osoby, o jejíž svéprávnosti se rozhoduje. Jestliže soud, na nějž byla příslušnost přenesena, s přenesením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí, pokud otázka přenesení příslušnosti nebyla již odvolacím soudem rozhodnuta, svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který příslušnost přenesl.

§ 6 ZZŘS – ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ

- (1) V řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení (dále jen „účastník“) navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno.
- (2) Účastníkem je také navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje.
- § 7 – přibrání účastníka, ukončení účasti v řízení
  - V nesporných řízeních není možná vedlejší intervence, neuplatní se společenství účastníků, přistoupení účastníka řízení, záměna účastníků řízení

§ 8 ZZŘS – STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

- (1) Státní zastupitelství může vstoupit do zahájeného řízení
  - a) ve věcech osvojení, a to do části, ve které je rozhodováno o tom, zda je třeba souhlasu rodičů k osvojení,
  - b) ve věcech péče soudu o nezletilé, jde-li o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte, o ústavní výchovu, o určení data narození nebo jde-li o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu,
  - c) ve věci ochrany proti domácímu násilí,
  - d) o svéprávnosti,
  - e) o prohlášení za mrtvého,
  - f) o určení data smrti,
  - g) ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče (dále jen „zdravotní ústav“) nebo vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb,
  - h) o umoření listin,
  - i) o některých otázkách týkajících se právnických osob.
- (2) Ve věcech uvedených v odstavci 1 písm. b) až e) a g) může státní zastupitelství podat návrh na zahájení řízení.

§ 9 A 10 ZZŘS - DOHODY

○ § 9 Smírné řešení

- Soud vede účastníky k nalezení smírného řešení. Za tím účelem je informuje o možnostech mimosoudního smírčího nebo mediačního jednání.

○ § 10 Dohoda o předmětu řízení

- (1) Pokud je mezi účastníky uzavřena dohoda o předmětu řízení, sepíše soud o takovém úkonu protokol. Dokud není protokol podepsán všemi účastníky, soud k dohodě nepřihlíží.
- (2) Jestliže se dohoda podle odstavce 1 schvaluje formou usnesení a účastníci se vzdali práva na odvolání, nemusí usnesení obsahovat odůvodnění.

§ 12 ZZŘS – PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ

- (1) Lze-li zahájit řízení i bez návrhu, lze nařídit bez návrhu i předběžné opatření; to neplatí v řízení o pozůstalosti.
- (2) V usnesení o nařízení předběžného opatření uloží soud navrhovateli, aby ve lhůtě, kterou mu určí, podal u soudu návrh na zahájení řízení; to neplatí, může-li být řízení ve věci zahájeno i bez návrhu.
- (3) Složení jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, se nevyžaduje, jde-li o předběžné opatření, které může soud nařídit i bez návrhu, ve věci ochrany proti domácímú násilí nebo ve věci výživného.

§ 13 ZZŘS – ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ

- (1) Řízení se zahajuje i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno, že lze řízení zahájit jen na návrh. Soud řízení zahájí bezodkladně poté, co se dozví o skutečnostech rozhodných pro vedení řízení podle tohoto zákona.
- (2) O zahájení řízení bez návrhu vydá soud usnesení, které doručí účastníkům do vlastních rukou, nestanoví-li zákon jinak. Řízení je zahájeno dnem, kdy takové usnesení bylo vydáno.
- (3) Proti usnesení o zahájení řízení bez návrhu není odvolání přípustné.

ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ ÚSTNĚ DO PROTOKOLU - § 14 ZZŘS

- Ústně do protokolu je možné učinit návrh na zahájení řízení a návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, jen jde-li o řízení, které lze zahájit i bez návrhu nebo jde-li o řízení o povolení uzavřít manželství, řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, řízení o určení a popření rodičovství a řízení ve věcech osvojení.

§ 16 – ZASTAVENÍ ŘÍZENÍ

- Odpadne-li důvod pro vedení řízení, soud řízení zastaví i bez návrhu.

§ 17 A 18 ZZŘS – PŘÍPRAVNÉ JEDNÁNÍ A JINÝ SOUDNÍ ROK

- § 17 Vyloučení přípravného jednání
  - Soud nevede přípravné jednání.
- § 18 Jiný soudní rok
  - (1) Považuje-li to soud za vhodné, svolá k přípravě a projednání věci jiný soudní rok a přizve k němu účastníky. Při jiném soudním roku dá soud účastníkům prostor, aby se k věci vyjádřili, nebo zjistí jejich stanoviska jiným vhodným způsobem. Dokazování lze při jiném soudním roku provádět, jen je-li to účelné a umožňuje-li to povaha věci.
  - (2) Způsob, místo a průběh jiného soudního roku určuje předseda senátu opatřením. Jiný soudní rok se může konat mimo soudní budovu nebo mimo obvyklou úřední dobu soudu. Z jiného soudního roku může předseda senátu vyloučit veřejnost.

§ 19 - JEDNÁNÍ

- K projednání věci samé soud nařídí jednání, ledaže tento zákon stanoví, že jednání není třeba nařizovat.

§ 20 ZZŘS – PRŮBĚH ŘÍZENÍ

- (1) Soud je povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí. Přitom není omezen na skutečnosti, které uvádějí účastníci.
- (2) Účastník může uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy až do vydání nebo vyhlášení rozhodnutí. Tím není dotčeno právo účastníka uvádět nové skutečnosti a důkazy v odvolacím řízení.
- (3) Nelze mít za to, že nedostavením se účastníka k jednání či nepodáním písemného vyjádření k výzvě soudu se určité skutečnosti pokládají za prokázané či že účastník nárok uznal; to nebrání soudu, aby účastníka vyzval k vyjádření se o určitém procesním návrhu s připojením doložky, že nevyjádří-li se do určité lhůty, bude se mít za to, že s návrhem souhlasí.
- (4) V řízení, jehož účastníkem je nezletilý, který je schopen pochopit situaci, soud postupuje tak, aby nezletilý dostal potřebné informace o soudním řízení a byl informován o možných důsledcích vyhovění svému názoru i důsledcích soudního rozhodnutí.

VYLOUČENÍ KONCENTRACE ŘÍZENÍ

- § 20 odst. 2 ZZŘS
- Může uvádět nové skutečnosti a důkazy až do vydání rozhodnutí (popřípadě i v odvolacím řízení)

§ 21 A 22 - DOKAZOVÁNÍ

- Soud provede i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány.
- Výslech účastníků je možné nařídit vždy, je-li toho ke zjištění skutkového stavu třeba. Souhlas účastníka se nevyžaduje.

§ 23 A 24 – SOUDNÍ POPLATEK A NÁKLADY ŘÍZENÍ

- Soudní poplatek – obecně tato řízené osvobozena
  - Druhy osvobození od soudního poplatku
- § 23 Náhrada nákladů řízení
  - Bylo-li možné zahájit řízení i bez návrhu a v řízení ve statusových věcech manželských a partnerských, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení. Náhradu nákladů řízení lze přiznat, odůvodňují-li to okolnosti případu.
- § 24 Sankční opatření
  - Soud může uložit náhradu nákladů řízení zcela nebo částečně tomu, kdo podal návrh na zahájení řízení, ačkoli šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva.

§ 25 – 27 ZZŘS - ROZHODNUTÍ

- § 25 Rozhodnutí
  - (1) Soud rozhoduje ve věci samé usnesením, nestanoví-li zákon jinak.
  - (2) V řízení nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání, rozsudkem pro zmeškání ani platebním rozkazem.
- § 26 Překročení návrhu
  - Soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu.
- § 27 Závaznost výroku rozsudku
  - Výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o statusové věci fyzické nebo právnické osoby, je závazný pro každého.

POVAHA VYDANÉHO ROZHODNUTÍ

- Typicky konstitutivní rozhodnutí
  - (ale např. v řízení o pozůstalosti je rozhodnutí deklaratorní povahy)

§ 28 – 30 ZZŘS – OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

- § 28 Odvolací řízení
  - (1) V odvolacím řízení mohou být uváděny nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. K novým skutečnostem nebo důkazům odvolací soud přihlédně, i když nebyly uplatněny.
  - (2) Bylo-li řízení možné zahájit i bez návrhu, odvolací soud není vázán mezemi, ve kterých se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí.
  - (3) Rozhodnutí lze přezkoumat i tehdy, pokud nebyl v odvolání ani přes výzvu odvolací důvod uplatněn.

- § 29 Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost
  - Při povolení obnovy řízení nebo zrušení napadeného rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost není soud vázán mezemi, ve kterých se účastník domáhá přezkoumání rozhodnutí, bylo-li možné zahájit řízení i bez návrhu.

- § 30 Dovolání
  - (1) Dovolání není přípustné proti rozhodnutí podle hlavy páté části druhé tohoto zákona, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, o určení nebo popření rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení.
  - (2) Dovolací soud není vázán rozsahem dovolacích návrhů ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu.

DĚKUJI ZA POZORNOST...

